

FINLANDS FÖRFATTNINGSSAMLING

Utgiven i Helsingfors den 26 augusti 2014

670/2014

Lag

om ändring av lagen om rättegång i brottmål

Utfärdad i Helsingfors den 22 augusti 2014

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om rättegång i brottmål (689/1997) 1 kap. 9 § 2 mom. och 5 kap. 2 §,
ändras rubriken för 1 kap., 1 kap. 2 § 2 mom., 6—8 §, 8 a § 2 mom., 8 b, 10, 11 och 11 a §
samt 12 § 1 mom.,

av dem 6 § och 12 § 1 mom. sådana de lyder i lag 455/2011, 7, 8, 10 och 11 § sådana de
lyder delvis ändrade i lag 455/2011, 8 a § 2 mom. och 8 b § sådana de lyder i lag 647/2003 och
11 a § sådan den lyder i lag 894/2001, samt
fogas till 1 kap. nya 6 a, 9 a och 10 a § samt till lagen ett nytt 5 b kap. som följer:

1 kap.

Om åtalsrätt och åtalsprövning

2 §

Bestämmelser om förutsättningarna för att
väcka åtal finns i 6 § 1 mom. Dessutom
iakttas vad som om målsägandens åtalsbegä-
ran och om andra särskilda förutsättningar för
att väcka åtal bestäms någon annanstans i lag.

6 §

Åklagaren ska väcka åtal för ett misstänkt
brott, om åklagaren finner

1) brottet i lag har föreskrivits vara straff-
bart,

2) brottets åtalsrätt inte har preskriberats,
och

3) det finns sannolika skäl för att den
misstänkte är skyldig till brottet.

Även om det finns sannolika skäl till stöd
för den misstänktes skuld och de övriga för-
utsättningarna enligt 1 mom. uppfylls, får
åklagaren dock med stöd av 7 eller 8 § eller

någon annan motsvarande bestämmelse be-
sluta att inte väcka åtal (*åtalseftergift*).

6 a §

Åklagaren ska fatta beslut om åtalsefter-
gift, om

1) förutsättningarna enligt 6 § 1 mom. för
att väcka åtal inte uppfylls,

2) åklagaren med stöd av 6 § 2 mom.
meddelar åtalseftergift,

3) målsäganden inte har framställt åtalsbe-
gåran, eller någon annan i 2 § 2 mom. avsedd
särskild förutsättning för att väcka åtal inte
uppfylls, och sakens natur kräver ett särskilt
beslut.

Ett beslut om åtalseftergift ska motiveras.
Av motiveringen ska framgå de omständig-
heter och bevis samt den bevisvärdering och
rättsliga slutledning på vilka beslutet grundar
sig.

7 §

Åklagaren får meddela åtalseftergift

1) när det misstänkta brottet inte kan vän-
tas medföra ett strängare straff än böter och

det misstänkta brottet som helhet bedömt måste anses vara ringa med hänsyn till dess menlighet eller den misstänktes skuld, sådan den misstänktes skuld framgår av det misstänkta brottet, samt

2) för ett misstänkt brott vid vilket den som misstänks för det inte hade fyllt 18 år och som inte kan väntas medföra ett strängare straff än böter eller fängelse i högst sex månader, och som snarare kan anses ha berott på oförstånd eller tanklöshet än på likgiltighet för förbud och påbud i lag.

8 §

Kräver ett viktigt allmänt eller enskilt intresse inte något annat, får åklagaren, utöver vad som bestäms i 7 §, besluta om åtalseftergift, om

1) rättegång och straff måste anses oskäligen eller oändamålsenliga med hänsyn till uppnådd förlikning mellan den som misstänks för brott och målsäganden, den misstänktes övriga handlande för att avstyra eller avlägsna verkningarna av sin gärning, den misstänktes personliga förhållanden, gärningens övriga följder för den misstänkte, social- och hälsovårdsåtgärder eller andra omständigheter,

2) det misstänkta brottet inte, enligt vad som föreskrivs om bestämmande av gemensamt straff eller beaktande av tidigare utdömt straff, väsentligt påverkar det totala straffet, eller

3) kostnaderna för en fortsatt behandling av saken skulle stå i uppenbart missförhållande till sakens natur och den förmodade påföljden.

Om två eller flera brott som misstänks ha begåtts av samma person står under åtalsprövning och den misstänkte genom erkännande har främjat utredningen av ett eller flera av de misstänkta brotten, får åklagaren besluta att åtal inte väcks för alla de misstänkta brott som åtalsprövningen gäller. Åtal måste dock alltid väckas, om ett viktigt allmänt eller enskilt intresse kräver det.

8 a §

Om den som misstänks för brott är yngre än 18 år, måste åklagaren skyndsamt avgöra

om han eller hon ska väcka åtal. Även åtalet ska väckas utan dröjsmål.

8 b §

Om inte ett allmänt intresse kräver något annat, får åklagaren avstå från att yrka på förverkande, om

1) vinningens belopp eller föremålets eller egendomens värde är obetydligt,

2) en utredning av grunderna för yrkandet eller behandlingen av det vid domstol skulle medföra kostnader som är uppenbart oskäligen med hänsyn till sakens natur, eller

3) det besluts om åtalseftergift för det misstänkta brottet med stöd av 7 eller 8 § eller någon annan motsvarande bestämmelse.

9 a §

Har åklagaren med stöd av 7 eller 8 § eller motsvarande lagrum meddelat åtalseftergift, ska åklagaren föra sitt avgörande till domstolen, om den som åtalseftergiften gäller yrkar det. Yrkandet ska skriftligen tillställas åklagaren inom 30 dagar från den delgivning som avses i 9 § 1 mom.

När åklagaren har fört sitt avgörande om åtalseftergift till domstolen ska den som eftergiften gäller utan dröjsmål underrättas om tiden och platsen för behandlingen och om att saken kan avgöras även om han eller hon är frånvarande. Då saken behandlas ska i övrigt i tillämpliga delar följas gällande bestämmelser om rättegång i brottmål.

10 §

Åklagaren får på eget eller en parts initiativ vidta åtgärder för att lägga fram ett domsförslag och för att det ska behandlas i en rättegång som avses i 5 b kap, om

1) det för det misstänkta brottet inte föreskrivs strängare straff än fängelse i sex år och det inte är fråga om brott som avses i 20 kap. 1, 4, 5, 6, 8 a eller 8 b § eller 21 kap. 4, 5, 6 a eller 7—15 § i strafflagen (39/1889), och

2) åklagaren finner att behandlingen av målet i en rättegång som avses i 5 b kap. är befogad med beaktande av sakens natur och de yrkanden som framställs samt de kostnader som behandlingen av målet uppenbart medför och den tid som går åt för behandlingen i å ena sidan i en rättegång som avses i 5 b kap., å andra sidan på det sätt som

föreskrivs för åtalsärenden, samt eventuella frågor om medverkan till brott i fråga om det misstänkta brottet eller ett brott med direkt anknytning till det.

Ett domsförslag får läggas fram när

1) den som är misstänkt för brottet i fråga eller svaranden i brottmålet erkänner det misstänkta brottet och samtycker till att saken behandlas i en rättegång som avses i 5 b kap.,

2) åklagaren och den misstänkte eller svaranden i brottmålet är ense om det brott som tillräknas,

3) målsäganden vid förundersökningen har meddelat att han eller hon inte har några anspråk i målet eller att hon eller han samtycker till att målet behandlas i en rättegång som avses i 5 b kap.

I domsförslaget förbinder sig åklagaren att yrka på straff i enlighet med en lindrigare straffskala enligt 6 kap. 8 a § i strafflagen. Åklagaren kan också förbinda sig att i enlighet med 8 § 2 mom. i detta kapitel avstå från att väcka åtal för ett eller flera misstänkta brott.

Domsförslaget ska avfattas skriftligt och det ska undertecknas och dateras av parterna. I förslaget ska de uppgifter anges som avses i 2 mom. samt åklagarens förbindelse att yrka på straff i enlighet med den lindrigare straffskalan. Åklagaren kan i domsförslaget uppges sin ståndpunkt i frågan om arten av och storleken på det straff som ska dömas ut. För innehållet i ett domsförslag gäller dessutom i tillämpliga delar vad som i 5 kap. 3 § föreskrivs om stämningsansökan.

10 a §

När åklagaren finner att ett domsförslag om det misstänkta brottet kan läggas fram, ska han eller hon överlägga med den misstänkte eller svaranden i brottmålet om att lägga fram ett domsförslag. Åklagaren ska vid behov utreda om målsäganden samtycker till att målet behandlas i en rättegång som avses i 5 b kap.

Den misstänkte eller svaranden ska förordnas ett biträde för överläggningen, om inte han eller hon uttryckligen vill sköta sitt försvar själv. Också när den misstänkte eller svaranden vill sköta sitt försvar själv ska ett biträde förordnas, om den misstänkte eller svaranden inte klarar av att försvara sig själv

eller om han eller hon är under 18 år. I fråga om biträdets behörighetsvillkor gäller vad som föreskrivs i 15 kap. 2 § 1 mom. i rättegångsbalken. Trots det som föreskrivs i 2 kap. 1 § 2 mom. i denna lag ska en försvarare förordnas för en misstänkt eller svarande på hans eller hennes eller åklagarens begäran. Då gäller i övrigt vad som föreskrivs i 2 kap.

Vid överläggningen ska åklagaren och den misstänkte eller svaranden samt dennes biträde vara närvarande, om inte något annat följer av 2 mom. Om det främjar behandlingen av ärendet kan åklagaren även kalla målsäganden till överläggningen och denne har rätt att anlita biträde. Åklagaren kan vid behov också kalla någon annan person till överläggningen. Åklagaren ska i den omfattning som omständigheterna kräver redogöra för den misstänktes eller svarandens och vid behov målsägandens rättigheter samt för domsförslagets betydelse.

När domsförslaget har upprättats ska åklagaren utan onödigt dröjsmål lämna domsförslaget och förundersökningsmaterialet i ärendet samt annat material som betraktas som behövligt till domstolen. Målet blir anhängigt när domsförslaget kommer in till domstolens kansli.

Om åklagaren redan har väckt åtal för det brott som avses i domsförslaget, ska han eller hon lämna domsförslaget till domstolen innan huvudförhandlingen inleds. Åklagaren ska också lämna underrättelse om domsförslaget till den domstol som behandlar åtalet. Domstolen ska avbryta behandlingen av åtalet. Åklagaren ska efter en lagakraftvunnen dom med anledning av domsförslaget eller vid behov annars underrätta den domstol som behandlar åtalet om huruvida behandlingen av åtalet ska avslutas eller om han eller hon fortsätter att driva åtalet.

Om ett domsförslag inte läggs fram, får sådana utsagor som den misstänkte eller svaranden har avgett i samband med en överläggning som avses i denna paragraf inte användas som bevis i ett brottmål.

11 §

Om åklagaren har beslutat att meddela åtalseftergift, får han eller hon återta sitt beslut endast om det enligt ny utredning som har kommit fram i saken framgår att beslutet

har grundat sig på väsentligt bristfälliga eller felaktiga uppgifter.

Om åklagaren har beslutat att meddela åtalseftergift med stöd av 8 § 2 mom. eller att lägga fram ett domsförslag som avses i 10 §, får han eller hon återta sitt beslut endast om ett erkännande eller samtycke som avses i 2 mom. 1 punkten i den paragrafen återtas eller om beslutet enligt ny utredning som har kommit fram i saken framgår att beslutet har grundat sig på väsentligt bristfälliga eller felaktiga uppgifter.

En högre åklagare har rätt att ta upp ärendet på nytt enligt vad som föreskrivs särskilt.

11 a §

Ett beslut om att inte yrka på förverkande ska motiveras med iakttagande av 6 a § 2 mom. Beslutet ska delges den som saken gäller så som föreskrivs i 9 §. Dessutom ska 11 § 1 och 3 mom. iaktas.

12 §

Om det efter att åtalet har väckts framkommer en omständighet enligt vilken åklagaren hade haft rätt att meddela åtalseftergift med stöd av 7 eller 8 § eller någon annan motsvarande bestämmelse, får han eller hon lägga ned åtalet. Nedlägningsbeslutet ska delges enligt 9 §.

5 b kap.

Erkännanderättegång

1 §

Ett domsförslag som avses i 1 kap. 10 § i denna lag och i 3 kap. 10 a § i förundersökningslagen (805/2011) behandlas vid ett förfarande som avses i detta kapitel utan att det ordnas en huvudförhandling enligt 6 kap. i denna lag eller i samband med en sådan huvudförhandling (*erkännanderättegång*).

Vid en erkännanderättegång behandlas utöver domsförslaget också övriga yrkanden som grundar sig på det brott som avses i förslaget.

2 §

En erkännanderättegång ska hållas inom 30 dagar från det att målet blivit anhängigt.

Om erkännanderättegången inställs, ska en ny erkännanderättegång hållas inom 30 dagar från den dag då rättegången skulle hållas. Om bristfälligheter eller oklarheter i domsförslaget eller någon annan viktig orsak kräver det, får tidsfristen förlängas.

Åklagaren och svaranden ska vara personligen närvarande vid erkännanderättegången. Svaranden ska ha ett biträde, om inte han eller hon under de förutsättningar som anges i 1 kap. 10 a § 2 mom. sköter sitt försvar själv.

Målsäganden ska ges tillfälle att närvara, om han eller hon har privaträttsliga anspråk som inte drivs av åklagaren men behandlas vid erkännanderättegången. Målsägandens utelämnande hindrar dock inte att målet avgörs.

Domstolen sköter om att parterna kallas till erkännanderättegången.

3 §

Vid erkännanderättegången ska, om domstolen inte beslutar annat, i följande ordning:

1) åklagaren redogöra för domsförslagets innehåll och för andra omständigheter som har samband med förslaget samt i behövlig omfattning presentera förundersökningsmaterialet i ärendet,

2) domstolen höra med svaranden om han eller hon alltjämt erkänner brottet och samtycker till att målet behandlas vid ett förfarande som avses i detta kapitel och om han eller hon även till övriga delar förstår domsförslagets innehåll och betydelse, samt sträva efter att försäkra sig om att förslaget motsvarar svarandens avsikt,

3) svaranden ges tillfälle att i övrigt yttra sig om domsförslaget och förundersökningsmaterialet,

4) målsäganden ges tillfälle att yttra sig om domsförslaget,

5) övriga yrkanden behandlas,

6) parterna ges tillfälle att slutföra sin talan.

Domstolen ska övervaka att målet blir behandlat på behörigt sätt och att ingenting som inte hör till målet tas med i behandlingen. Domstolen ska genom frågor avlägsna oklarheter och brister i parternas yttranden.

4 §

Domstolen ska meddela en dom i enlighet med domsförslaget, om

1) svaranden har gett ett erkännande och samtycke som avses i 3 § 1 mom. 2 punkten,

2) det, med beaktande även av förundersökningsmaterialet i ärendet, är ställt utom rimligt tvivel att erkännandet är frivilligt och sanningsenligt,

3) domstolen tillräknar brottet i enlighet med domsförslaget,

4) det i övrigt inte finns hinder för att godkänna domsförslaget.

I domen ska dessutom övriga yrkanden som grundar sig på brottet och som har samband med behandlingen avgöras. Domstolen får också fastställa en förlikning med iakttagande av vad som föreskrivs i 20 kap. i rättegångsbalken.

5 §

Om domstolen inte meddelar en dom som

Helsingfors den 22 augusti 2014

avses i 4 §, avskrivs målet. Domstolen ska dock på yrkande avgöra frågorna om biträdets arvode och andra kostnader som behandlingen av målet har medfört.

Om målet avskrivs, får de utsagor som svaranden har avgett i samband med en överläggning som avses i 1 kap. 10 a § eller en behandling som avses i detta kapitel inte användas som bevis i ett brottmål.

6 §

Vid en erkännanderättegång iaktas i övrigt vad som föreskrivs om behandling av brottmål.

Ett mål som avses i 7 kap. får inte behandlas vid en erkännanderättegång.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2015.

Republikens President

SAULI NIINISTÖ

Justitieminister *Anna-Maja Henriksson*